

Zuid-Afrika - Mijnstaking nederlaag en doorbraak

'Alle goudmijnen dicht vanaf 25 augustus' ... Dat was het dreigement waarvoor het merendeel van de zuidafrikaanse mijnbazen drie dagen voortijds door de knieën ging. Op een zevental mijnen volhardden de bazen evenwel in hun botte houding. Inzet van de dan al maanden slepende onderhandelingen is tweeëntwintig procent loonsverhoging, 1 mei betaald vrij, gevariantoeslag en afschaffing van de 'job reservation' (de bestbetaalde baantjes alleen voor blanken). Maar liefst 70.000 mijnwerkers hebben al aan de een of andere vorm van actie in de mijnen deelgenomen en in een grimmige tegenzet van de Mynkammer zijn er in de loop van dit jaar al 17.400 ontslagen als per 1 september een staking bij de zeven onwillige mijnen van start gaat. Maar wat het uur van de waarheid had moeten worden, is uitgedraaid op een nederlaag voor de zuidafrikaanse mijnwerkersvakbond, de NUM: de staking wordt in terreur gesmoord.

De konfrontatie tussen de NUM en de Mynkammer kwam op een moment van sterke opgang in de revolutie. Met de afkondiging van de noodtoestand voor grote delen van het land, tonen de heersers de politieke controle in belangrijke mate te zijn kwijtgeraakt. Evenals ten tijde van de Sowetopstand in 1976 leidt deze politieke instabiliteit tot grote economische onrust. Talloze beleggers kiezen eieren voor hun geld. Nu al belopen de schielijk teruggetrokken investeringen meer dan een miljard gulden. Talloze banken, onder meer in de Verenigde Staten, doen geen zaken meer met het Apartheidsbewind.

EKONOMIE IN VERVAL

Eind 1982 nog ging het IMF (met nederlandse steun) akkoord met een lening van 1,1 miljard dollar aan Pretoria. Dat kampte toen al met enorme financieringsproblemen, die zij toeschreven aan Zuid-Afrika's dalende export-inkomsten van grondstoffen (voor dertig procent veroorzaakt door goud). Zo gemakkelijk zal dat niet nog een keer gaan. Zuid-Afrika zit met een

buitenlandse schuld van ongeveer negentig miljard gulden, een inflatie die schommelt rond de twintig procent en een tekort van negen procent op de staatsbegroting. Alle economische argumenten kunnen niet verhullen dat dit vooral het gevolg is van de immense bewapeningsuitgaven voor het leger en het repressie-apparaat.

AKTIES, ONTSLAGEN, DODEN EN GEWONDEN

In die situatie komt de strijd van de mijnwerkers het regime dus heel slecht uit. Zuid-Afrika's economie is direkt afhankelijk van de half miljoen zwarte arbeiders in de goudmijnen. De NUM heeft haar rol uitstekend begrepen. Onder de bepalingen van de noodtoestand is het voor een vakbond moeilijk opereren. De NUM eist dan ook opheffing van de noodtoestand. Om deze eis kracht bij te zetten roept zij haar leden op zich aan te sluiten bij de konsumenten-boycot die in sommige streken al maanden aan de gang is, en die gericht is tegen blanke winkeliers. Maar ook de mijnbazen kennen hun positie. Toen zij drie jaar geleden de NUM als enige zwarte vakbond erkenden, hoopten zij er ooit goede zaken mee te doen. Dat is erg tegengevallen. Cyril Ramaphosa (voorzitter NUM) ging nooit naar de onderhandelingsstafel zonder eisen en drukmiddelen. Ook dit jaar weer leidde hij tal van stakingen. De eerste harde konfrontatie vond al plaats in mei dit jaar bij de Hartebeesfontein goudmijn. Daar vielen in september vorig jaar ook al zeven doden, raakten vijfhonderd mensen gewond en werden drieduizend mijnwerkers ontslagen toen zij staakten uit solidariteit met vier kollega's die met ontslag op zak en een geweer in de rug van het terrein werden gestuurd. Terzelfdertijd werden bij de Vaal Reefs goudmijn eerst 616, maar na een solidariteitsactie meer dan veertienduizend mijnwerkers ontslagen vanwege een stiptheids-actie tegen de job reservation, waarbij men zich overeenkom-

stig de Mines and Works Act niet 'waagde' aan gevaarlijk werk bij afwezigheid van de 'scheduled persons' (blanken dus). Een ultimatum van Anglo American werd vanuit een helikopter over de mijnbarakken uitgeschreeuwd: negentig minuten om op het werk te verschijnen of anders ontslag. 'Zo communiceren we niet', was het antwoord van de NUM. Even later werden alle 17.400 arbeiders als vee op een voetbalveld samengedreven door de mijnpolitie van Anglo American, die daarbij overvloedig van traangasgranaten gebruikt maakte. Na een ontslagstempel en het laatste loon in ontvangst te hebben 'genomen' werden ze per bus verspreid over het hele land. Kosten achtentwintig miljoen gulden. De als liberaal bekend staande Oppenheimer draait voor zo'n bedrag zijn hand niet om, zeker niet als hij daarmee de rust op zijn mijnen kan kopen. Een tweetal bommen bij de kantoren van twee mijnen in Johannesburg richten nog voor ongeveer 170.000 gulden schade aan, maar dat zijn de werkelijke zorgen van Oppenheimer nou ook weer niet. De NUM distantieert zich van deze actie die wordt opgeëist door het ANC.

Het beleid van de mijnbazen om de ontslagenen weer selektief in dienst te nemen werd onder druk gezet door boycot-, langzaam en stiptheidsakties van de NUM, die daarmee tevens probeerde de inmiddels vastgelopen loononderhandelingen weer op gang te brengen.

LOONONDERHANDELINGEN VASTGELOPEN

De loononderhandelingen liepen vast ondanks dat de NUM haar aanvankelijke looneis van veertig procent naar tweeëntwintig procent liet zakken. De Mynkammer wilde haar aanvankelijke bod van tien procent niet verder verhogen dan tot variërend 14,1 tot 19,6 procent. Met een als 'historische doorbraak' omschreven betaalde extra verlofdag, desgewenst opneembaar op 1 mei, zag de Mynkammer haar aanbod als maximaal, en liet ze op 1 juli aan de

BUITENLAND - NUM IN ZUID-AFRIKA

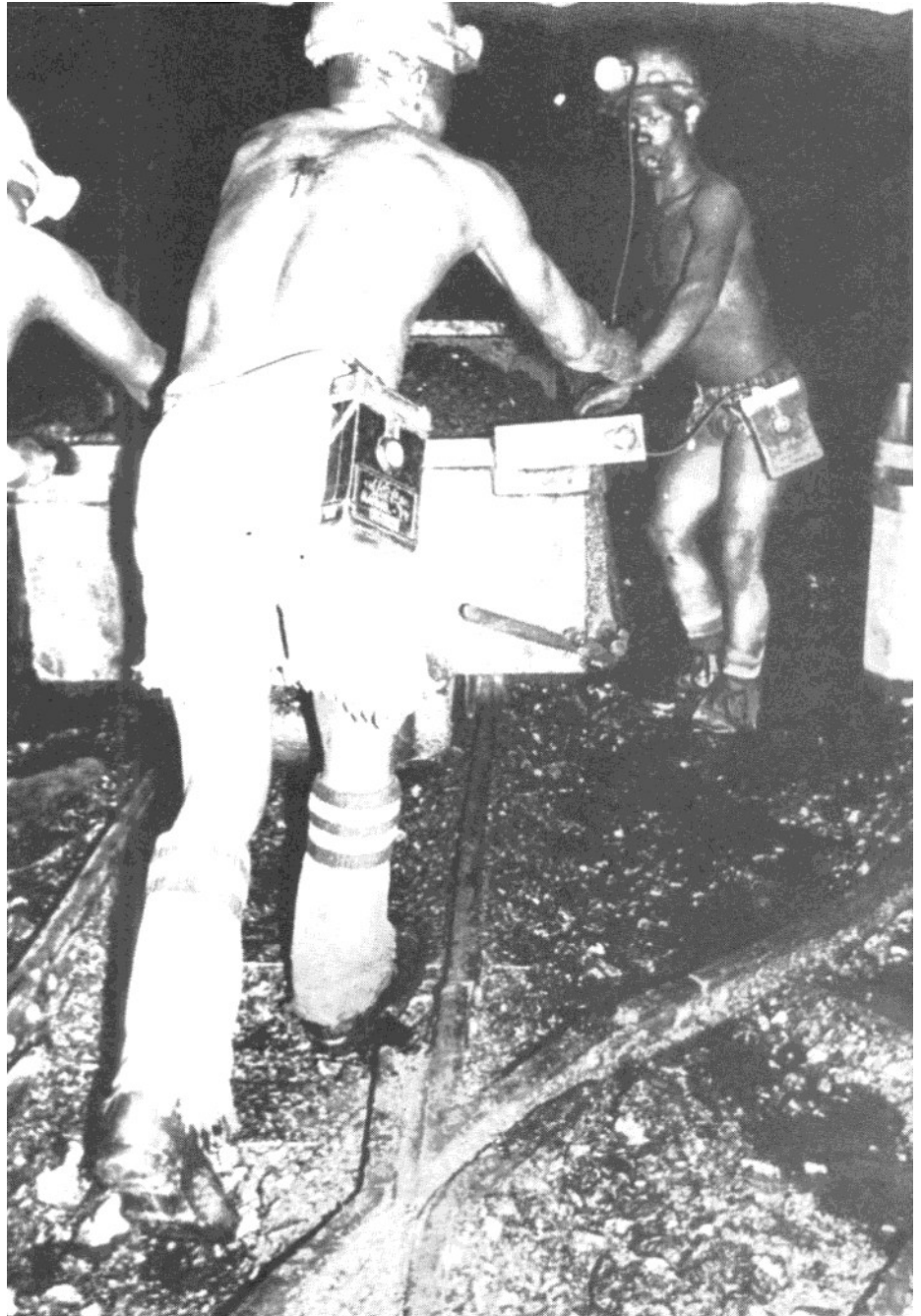
Solidariteit

NUM weten dat dat aanbod met onmiddellijke ingang in werking zou treden. Dat schoot de NUM in het verkeerde keelgat. Op 8 juli stemde men algemeen voor een staking vanaf 22 augustus, een besluit dat begin augustus op een speciaal kongres nog eens werd bekrachtigd. De druk werd ir - tussen opgevoerd en het gezag van de NUM leek met de dag toe te nemen. Ook op de mijnen waar ze nog geen toestemming kreeg om leden te werven, zoals op die van Bracke en Leslie, waar de eigenaar Gencor nog maar net een ultimatum had gesteld aan 27.000 mijnwerkers die staakten voor hun jaarlijkse loonsverhoging. De NUM mocht onder die omstandigheden eveneens rekenen op de steun van de Black Allied Mining and Construction Workers Union (BAMCWU) en UMMAWUSA. Naar schatting maken genoemde bonden al de helft van het totale werknemersbestand in de goudmijnen uit.

STAKING VAN DE NUM GEBROKEN

De spanning is te snijden als onverwacht op de valreep een aantal mijnbazen met een nieuw aanbod komt dat door de NUM wordt geaccepteerd. Slechts een zevental mijnen wilden niet door de bocht, en voor die mijnen blijft de staking van kracht, al wordt die verschoven naar 1 september. En zo kwam het dan dat wat uiteindelijk het uur der waarheid had moeten worden, bleek uit te draaien op een nederlaag voor de NUM. Na twee dagen al moest zij begin september de staking afbreken waaromtrent de verwachtingen aanvankelijk zo hoog gespannen waren. Van de zestigduizend werknemers staakten naar schatting slechts zeventenduizend op de zeven mijnen van Gencor, Gold Fields en Anglovaal, die keihard 'nee' verkochten tijdens de al maanden durende loononderhandelingen met de NUM.

De oorzaak van deze mislukking ligt allereerst in de *geweldige repressie en intimidatie* van de kant van de mijnbazen en hun mijnpolitie: bij de Deelkraal goudmijn ten westen van Johannesburg werd een mijnwerker doodgedood door een politiebus bij een poging om stakers uiteen te drijven. Onder meer werd daarbij ook gebruik gemaakt van traangas, plastic zweepen en rubberkogels. Bij de Beatrix mijn (Oranje Vrijstaat) raakten zeven mijnwerkers gewond en bij de Kloof goud-

mijn (bij Johannesburg) werden eenentwintig mijnwerkers gearresteerd tijdens acties. Daarnaast dreigde ontslag voor iedereen die aan de staking zou deelnemen.

Ten dele lijkt de verantwoordelijkheid echter ook te liggen bij de NUM-leiding zelf, die in euvele moed een nationale staking aankondigt om op de valreep akkoord te gaan met een bod dat slechts geldt voor een deel van de negenentwintig mijnen van de Mijnkamer. De kompels op de zeven resterende mijnen moeten hun eigen boontjes dus maar doppen. Ramaphosa's belofte dat de NUM alsnog tot

nationale actie overgaat als geweld tegen de stakers wordt gebruikt, maakt dan geen indruk meer.

ZEVENDUIZEND ONTSLAGEN

Het door de NUM aanvaarde aanbod kwam van Anglo American, de Rand Mijnen en merkwaardig genoeg ook van de Johannesburg Consolidated Investments (JCI) die de NUM tot op heden verbiedt leden te werven op haar goudmijn en drie kolenmijnen. Het aanbod komt neer op 16,9 - 22 procent loonsverhoging, een tien procent hogere vakantietoelage en een

BUITENLAND - NUM IN ZUID-AFRIKA**Solidariteit**

zo mogelijk op 1 mei opneembare betaalde extra verlofdag ingaande per 1 september. De 'job reservation' zou dan volgens de NUM nog in afzonderlijke onderhandelingen besproken moeten worden. Daarmee was men volledig tegemoet gekomen aan de overigens afgezwakte eisen zoals de NUM die uiteindelijk op 20 augustus aan de Mynkammer had gesteld. Door een geslaagde verdeel-en-heers-taktiek van de bazen kunnen zestigduizend arbeiders van die overeenkomst nu niet meeprofitieren. Erger, zevenduizend kregen de zak, en het is maar zeer de vraag of de NUM nu nog in staat zal zijn dat ongedaan te maken. De eerste vierenvestig van de duizend bij Gencor ontslagen mijnwerkers verloren inmiddels hun zaak voor het Hooggerechtshof in Pretoria. Recente ontwikkelingen tonen evenwel aan dat de NUM zich niet op de kop laat zitten. In West-Transvaal is de NUM onmiddellijk een konsumentenboykot van de mijnwinkels gestart. Bij de Stilfontein goudmijn zijn daarbij, al vijf doden gevallen toen sommigen zich niet aan deze boykot hielden. Bij Thabazinbi kwam het zelfs tot een staking op de mijn, waarbij vijfentwintig mijnwerkers werden opgepakt. De ontwikkelingen volgen elkaar razendsnel op, de definitieve uitkomst van de strijd van de mijnwerkers is dan ook ongewis. Ze maakt deel uit van de totale strijd tegen de Apartheid.

Jos Derks

GOUD, HET BLOED VAN APARTHEID

Zuid-Afrika is goed voor driekwart van de wereld-goudproductie. Maar liefst een tiende van het overheidsbudget komt uit de goudverkoop. Een enorme afhankelijkheid van de imperialistische wereldmarkt (de goudkoers) is het gevolg. De fantastische goudopbrengsten staan op dit moment onder gekombineerde druk van onder meer:

1. De hoge rentestand die het investeren in dollars al weer jaren relatief voordeliger maakt.
2. De boykot van de Krugerrand in Canada, de Verenigde Staten en Nederland, die twintig procent van de goudexport vertegenwoordigt.
3. De loonstrijd van de mijnwerkers. De enorme winsten in de goudproductie werden juist gemaakt dankzij de jarenlange onmenselijke uitbuiting van de zwarte arbeiders.